

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
FACULTEIT VAN DE RECHTSGELEERDHEID
Academiejaar 1981-1982

DE BEHEERSVORMEN VAN DE MAATSCHAPPIJEN VOOR OPENBAAR PERSONENVERVOER IN BELGIE

N. M. B. S.
Directie van het Personeel
en de Sociale Diensten
Bureau 51-13
Documentatie en Bibliotheek
85 Frankrijkstraat
B-1070 BRUSSEL

~~*-E0023-*~~

Verhandeling voorgedragen tot het
bekomen van de graad van
licentiaat in de staats- en
bestuurswetenschappen

Luc Van Damme

*Kewinlaan 33
9360 Buggenhout*

Promotor: Prof. Dr. R. VAN HOOLAND

Commissarissen: Prof. Dr. J. DENDUYVER
Prof. Dr. R. DE MEYER

INHOUDSTAFEL

	Bladzijde
Woord Vooraf	I
Inhoudstafel	van II tot IX
Inleiding	1
Hoofdstuk I : Het wezen van een beheersvorm van een openbare dienst en de organisatie van het openbaar personenvervoer in België.	4
1. De beheersvorm van een openbare dienst	4
1.1. Definitie "beheersvorm"	4
1.2. Betekenis van de term "openbare dienst"	4
1.3. Het wezen van een beheersvorm van een openbare dienst.	5
1.3.1. De verschillende vormen van beheer van een openbare dienst	5
1.3.1.1. Gecentraliseerde openbare diensten	6
1.3.1.2. Gedecentraliseerde openbare diensten	8
1.3.1.3. Openbare diensten die privaat worden beheerd.	11
1.3.2. Het regime van een openbare dienst	13
1.3.2.1. De wetten van de openbare dienst	13
1.3.2.2. De regels met betrekking tot het beheer van de middelen.	14
1.3.2.3. Regels die de betrekkingen met de burgers regelen	17
1.3.3. De organisatie van de openbare diensten	18
1.4. De verschillende beheersvormen van openbare diensten "die prestaties leveren tegen betaling"	19
1.4.1. Nationale regies met rechtspersoonlijkheid	19
1.4.2. Nationale regies zonder rechtspersoonlijkheid (Regie van de gevangenisarbeid)	20
1.4.3. De provinciale regies.	20
1.4.4. De gemeentelijke regies	21
1.4.5. Openbare instellingen	21
1.4.6. Coöperatieven van openbare diensten en nationale maatschappijen	22
1.4.7. Intercommunales	23
1.4.8. Ondernemingen met gemengd beheer	24
1.4.9. Privaat beheer van openbare diensten	24

1.4.9.1. De vereniging zonder winstoogmerk	24
1.4.9.2. De instelling van openbaar nut	25
1.4.9.2. Geconcessioneerde of gemachtigde handelsvennootschappen waarin uitsluitend particulieren instaan voor het beheer en voor de inbreng van het kapitaal	26
2. De organisatie van het openbaar personenvervoer in België	26
2.1. Omschrijving van het "openbaar personenvervoer"	26
2.2. Organigram	27
2.3. Het Ministerie van Verkeerswezen	27
2.4. De minister van Verkeerswezen	29
2.5. Nationaal Coördinatiecomité	29
2.6. Regionale Commissies voor het bevorderen en coördineren van het stedelijk en het interstedelijk gemeenschappelijk vervoer	30
2.7. Directie personenvervoer in de dienst wegvervoer van het Ministerie van Verkeerswezen, en de provinciale en gemeentelijke bestuursorganen	30
2.8. De maatschappijen voor openbaar personenvervoer	31
Voetnoten - hoofdstuk I	32
Hoofdstuk II : Organisatie en vorm van beheer van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen	35
1. Historiek, huidige prestaties en toekomstperspectieven	35
1.1. Historiek	35
1.2. Huidige prestaties	38
1.3. Toekomstperspectieven	38
2. Oprichting, ontbinding en statuutswijziging	39
2.1. Omstandigheden en motieven	39
2.2. Oprichting - juridische aard van de maatschappij	39
2.3. Duur van de maatschappij	41
2.4. Ontbinding van de maatschappij	41
3. Doel	42
3.1. Exploitatie en beheer van het vervoer per spoor	42
3.2. Volgens industriële methodes, met vrijwaring van het algemeen belang	42
3.3. Afschaffing van lijnen, stopzetting van de exploitatie of uitbreiding van het net	43
4. Organen van de N.M.B.S.	44
4.1. Wettelijk of statutair voorziene organen	44
4.1.1. Algemene Vergadering	44

4.1.1.1.	Samenstelling	44
4.1.1.2.	Werkwijze en bevoegdheden	44
4.1.2.	Raad van Beheer	45
4.1.2.1.	Samenstelling	45
4.1.2.2.	Werkwijze en bevoegdheden	45
4.1.3.	Het Bestendig Comité	46
4.1.3.1.	Samenstelling	46
4.1.3.2.	Bevoegdheid	46
4.1.4.	De directeur-generaal	47
4.1.4.1.	Aanduiding	47
4.1.4.2.	Taken en bevoegdheden	47
4.1.5.	Het College van commissarissen	47
4.1.5.1.	Samenstelling	47
4.1.5.2.	Werkwijze en bevoegdheden	47
4.2.	Organisatiestructuur	48
4.3.	Organigram	49
5.	Vermogen	51
5.1.	Maatschappelijk kapitaal	51
5.1.1.	Aandelen	51
5.1.2.	Betekenis van de inbreng van de staat en de daartegenover staande vergoeding	52
5.2.	Bedrijfskapitaal	52
6.	Financieel beheer	53
6.1.	Begroting en rekeningen	53
6.1.1.	Begroting	53
6.1.2.	Rekeningen	55
6.2.	Fondsen	55
6.2.1.	Het vroegere vernieuwingsfonds	55
6.2.2.	Reservefonds	56
6.2.3.	Niet statutair voorziene fondsen	57
6.3.	Leningen	57
6.4.	Voorafnemingen op de netto-inkomsten	59
6.5.	Overeenkomsten voor werken en leveringen	59
6.6.	Belastingsregime	60
6.7.	Tariefbepaling en kostprijsberekening	60
6.7.1.	Tariefbepaling	60
6.7.2.	Kostprijsberekening-kostprijsbepalende factoren	61
6.8.	Normalisering van de rekeningen en staatstussenkomsten	62

7. Personeelsbeheer	64
8. Toezicht	65
8.1. Toezicht door de wetgevende kamers	65
8.2. Toezicht door de Algemene Vergadering	66
8.3. Toezicht door de Koning-de regering-de minister van Verkeerswezen	66
8.4. Toezicht door de wet van 16 maart 1954 - het College van commissarissen	66
8.5. Toezicht door de Raad van State	67
9. Het beheer van de betrekkingen met de burger	67
9.1. Rechtsbescherming	67
9.2. Organen, diensten of inspanningen teneinde de dienstverlening beter af te stemmen op de behoeften en de verwachtingen	67
Voetnoten - hoofdstuk II	69
Hoofdstuk III : Organisatie en vorm van beheer van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen	72
1. Historiek, huidige prestaties en toekomstperspectieven	72
1.1. Historiek	72
1.2. Huidige prestaties (anno 1980)	75
1.3. Toekomstperspectieven	76
2. Oprichting, ontbinding en statuutswijziging	78
2.1. Oprichting	78
2.1.1. Omstandigheden en motieven	78
2.1.2. Oprichting - juridische aard van de maatschappij	78
2.2. Duur van de maatschappij - ontbinding van de maatschappij	79
2.3. Wijziging van de statuten	80
3. Doel	80
3.1. De verschillende N.M.V.B.diensten	81
3.2. Aanleg van lijnen	81
3.3. De exploitatie van lijnen	82
3.4. Stopzetting van de exploitatie van een lijn	83
4. Organen van de N.M.V.B.	83
4.1. Wettelijk of statutair voorziene organen	83
4.1.1. Algemene Vergadering	84
4.1.1.1. Samenstelling	84
4.1.1.2. Werkwijze en bevoegdheden	84

4.1.2.	Raad van Beheer	85
4.1.2.1.	Samenstelling	85
4.1.2.2.	Werkwijze en bevoegdheden	85
4.1.3.	De directeur-generaal	86
4.1.3.1.	Aanduiding	86
4.1.3.2.	Taken en bevoegdheden	86
4.1.4.	Het Comité van Toezicht	86
4.1.4.1.	Samenstelling	86
4.1.4.2.	Werkwijze en bevoegdheden	86
4.2.	Organisatiestructuur	87
4.2.3.	Organigram	88
5.	Vermogen	88
5.1.	Maatschappelijk kapitaal	88
5.2.	Bedrijfskapitaal	90
5.2.1.	Het vroegere 'regime van de wet van 1924' openbare autobusdiensten	90
5.2.2.	Het 'regime van de spoorlijnen', anno 1885, dat via het 'regime van de wet van 1931' nadien toepasselijk verklaard werd op de openbare autobusdiensten	91
5.2.3.	Het 'regime van de besluitwet van 1946 en van de wet van 1977'- bijzondere autobusdiensten en lijnen die overgenomen werden van de N.M.B.S.	93
5.2.4.	Beschouwingen bij de vermogensstructuur	93
6.	De exploitatie in eigen beheer en het regime van de verhuring	94
6.1.	Omvang en betekenis van de exploitatie van lijnen door verhuurders	94
6.2.	De voornaamste regelen die de verhouding tussen de N.M.V.B. en haar privé-exploitanten regelen	95
7.	Financieel beheer	96
7.1.	Begroting en rekeningen	96
7.1.1.	Begroting	96
7.1.2.	Rekeningen	97
7.2.	Fondsen	98
7.2.1.	Voorzieningsfonds	98
7.2.2.	Reservefonds	98
7.2.3.	Verzekeringsfondsen	99
7.3.	Leningen	99
7.4.	Voorafnemingen op de netto-inkomsten	100

7.5. Overeenkomsten voor werken en leveringen	100
7.6. Belastingregime	101
7.7. Tariefbepaling - kostprijsbepalende factoren	101
7.7.1. Tariefbepaling	101
7.7.2. Kostprijsbepalende factoren	102
7.8. Staatstussenkomsten	103
8. Personeelsbeheer	103
9. Toezicht	104
9.1. Toezicht door de wetgevende kamers	104
9.2. Toezicht door de Algemene Vergadering	104
9.3. Toezicht door de Koning-de regering- de minister van Verkeerswezen	105
9.4. Toezicht door het Comité van Toezicht	105
9.5. Toezicht ingevolge de wet van 16 maart 1954	106
9.6. Toezicht door de Raad van State	106
10. Het beheer van de betrekkingen met de burger	106
10.1. Rechtsbescherming van de burger	106
10.2. Organen, diensten of inspanningen ten einde de dienstverlening beter af te stemmen op de behoeften en de verwachtingen	106
Voetnoten Hoofdstuk III	108
Hoofdstuk IV : Organisatie en vorm van beheer van de maatschappij voor intercommunaal vervoer te Gent	112
1. Historiek, huidige prestaties en toekomstperspectieven	112
1.1. Historiek	112
1.2. Huidige prestaties (anno 1980)	113
1.3. Toekomstperspectieven	114
2. Oprichting, ontbinding en statuutswijziging	115
2.1. Omstandigheden en motieven	115
2.2. Oprichting-juridische aard van de maatschappij	116
2.3. Duur van de maatschappij	117
2.4. Ontbinding van de maatschappij	117
2.5. Wijziging van de statuten	117
3. Doel	117
3.1. Aanbieden van degelijk stedelijk openbaar vervoer aan elke burger die zich als gebruiker aanbiedt	117
3.2. Volgens industriële methodes, zonder het openbaar belang te krenken	118
3.3. Concessie en vergunning van lijnen ; afschaffing, uitbreiding en wijziging van lijnen	118

3.4. Verpachting van concessies en vergunningen	119
4. Organen van de M.I.V.G.	119
4.1. Wettelijk of statutair voorziene organen	119
4.1.1. Algemene Vergadering	119
4.1.1.1. Samenstelling	119
4.1.1.2. Werkwijze en bevoegdheden	120
4.1.2. Raad van Beheer	120
4.1.2.1. Samenstelling	120
4.1.2.2. Werkwijze en bevoegdheden	121
4.1.3. Het Beheerscomité	121
4.1.3.1. Samenstelling	121
4.1.3.2. Werkwijze en bevoegdheden	122
4.1.4. De beheerder-directeur-generaal	122
4.1.4.1. Aanduiding	122
4.1.4.2. Taken en bevoegdheden	122
4.1.5. Het College van commissarissen	122
4.1.5.1. Samenstelling	122
4.1.5.2. Werkwijze en bevoegdheden	122
4.2. Organisatiestructuur	123
4.3. Organigram	124
5. Vermogen	123
5.1. Maatschappelijk kapitaal	123
5.1.1. Aandelen	123
5.1.2. Betekenis van het maatschappelijk kapitaal	125
5.2. Bedrijfskapitaal	125
6. Financieel beheer	126
6.1. Begroting en rekeningen	126
6.2. Fondsen	126
6.2.1. Fonds voor voorziening en openbaar nut	127
6.2.2. Vernieuwings- en amortisatiefonds	127
6.3. Leningen	127
6.4. Voorafnemingen op de netto-inkomsten	128
6.5. Overeenkomsten voor werken en leveringen	129
6.6. Belastingregime	129
6.7. Tariefbepaling, kostprijsbepalende factoren	129
6.7.1. Tariefbepaling	129
6.7.2. Kostprijsbepalende factoren	130
6.8. Staatstussenkomsten	131

7. Personeelsbeheer	132
8. Toezicht	132
8.1. Toezicht door de wetgevende kamers	133
8.2. Toezicht door de Algemene Vergadering	133
8.3. Toezicht door de Koning-de regering-de minister van Verkeerswezen	133
8.4. Toezicht door het College van commissarissen	134
Voetnoten Hoofdstuk IV	135
Hoofdstuk V : Slotbeschouwingen	137
Voetnoten Hoofdstuk V	147
Besluit	149
Lijst van geraadpleegde werken	van a tot h